

Annotation

An unexplored issue of holding political ideology among contingents of immigrants throughout the USSR in 1945 is investigated.

Keywords: ideological and propaganda work, repatriation, testing and filtration points, "displaced persons".

Володимир Гінда

(Київ)

СПОРТ В ОКУПОВАНІЙ РУМУНАМИ ОДЕСІ 1941–1944 рр.

У статті на матеріалах підкупаційної преси Південної Пальміри досліджено відновлення різних видів спорту. На прикладі Одеси показано відмінності спортивного життя «Трансїстрії» від інших окупаційних адміністративно-територїальних утворень України.

Ключові слова: Одеса, спорт, спортсмени, окупація, румуни, німці, військові, «Трансїстрія».

На сучасному етапі дослідження нацистської окупації України науковці все частіше відходять від висвітлення стратегічної військово-політичної канви подій і зосереджують свою увагу на гуманістичному, антропологічному вивченні обставин життя та побуту населення в різних окупаційних зонах. Певні кроки у даному напрямку на території «Трансїстрії» вдалося зробити таким історикам, як М. Михайлуца, В. Щетніков, Г. Кязимова, Т. Вінцовський [1]. Проте досі існують теми, які потребують глибокого вивчення та переосмислення, однією з таких є спорт.

Мета даної статті на основі підкупаційної преси висвітлити організацію різних футбольних змагань, кубкових турнірів, міських чемпіонатів (бокс, футбол, баскетбол, гирі), міжнародних спортивних баталій, що відбувалися в Одесі. Показати їх відмінності від інших окупаційних адміністративно-територїальних утворень України

У «Трансїстрії» керуючі функції спортом здійснювали спортивні відділи при директоратах культури і просвітництва. На їх баланс передавалася вся спортивна інфраструктура міст. Також румунська влада поширювала в регіоні практику створення й утримання спортивних товариств і клубів на базі міських муніципалітетів, які намагалися віддавати їх у розпорядження великих міських підприємств. Наприклад, у відомстві муніципалітету Одеси знаходилися футбольна команда «Вікторія» [2], та боксерський клуб «Атлетик», спортивний клуб «Рапід» – залізничного транспорту Одеси [3]. Потрібно

зазначити, що спорт у «Трансністрії» румуни, поставили на комерційні рейки і надавали на його розвиток відповідну допомогу, тоді як, в дистрикті «Галичина» і райхскомісаріаті «Україна» (далі – РКУ) це мала робити українська адміністрація.

Так, футбольній команді «Вікторія», для тренувань у зимовий період виділявся спортивний зал «Форум» по вулиці Ланжеронівській, 24 (таку розкіш не могла собі дозволити жодна з команд Галичини, а тим більше РКУ) [2]. Повністю всім необхідним забезпечували свій спортклуб «Рапід» залізничники. Спеціально для клубу навіть облаштували спортзал по вул. Пушкінській, 4 [3]. Бюджет клубу боксерів-професіоналів «Ринг», згідно статуту, вимірювався декількома десятками тисяч райхсмарок, що давало можливість керівництву утримувати на постійній платні 12 спортсменів. Зарплата яких, згідно підписаних контрактів, становила 800 райхсмарок (8 тис. крб.) плюс відсотки від кожного проведеного двобою [4].

Однією із причин зацікавлення румунами спортом була можливість фінансового збагачення шляхом налагодження футбольних матчів чи боксерських поєдинків із професійними румунськими спортсменами. У грудні 1942 р. полковник Брезіляну виїздив до Бухаресту задля встановлення контакту між спортивною лігою Румунії і Одеським спортивним дистриктом із метою організації майбутніх баскетбольних і футбольних зустрічей в Одесі [5]. Для встановлення тісних відносин між румунськими і одеськими футбольними командами у травні 1943 р. Бухарест відвідав представник губернаторства «Трансністрія» Урдя [6].

Не слід виключати із причин і альтруїстські прагнення. В основному це стосувалося людей, які вважали спорт своїм життям. Також налагодження спортивного життя приваблювало румун через можливість використати його в пропагандистських цілях (влітку 1942 р. одеський центр пропаганди організував розіграш кубка губернатора «Трансністрії», восени 1943 р. в місті були організовані масові спортивні змагання на честь річниці звільнення Одеси від «жидо-більшовизму») [7], або як одну із можливостей відпочинку для військових.

Місцевих спортсменів займатися спортом у нових умовах в основному штовхала можливість поліпшити своє скрутне матеріальне положення додатковим заробітком. Учасник тих подій К. Прохорович відмічає, що виходити на боксерський ринг одеського цирку, його спонукало бажання заробити певні кошти і допомогти таким чином рідним [8]. Справа в тому, що як засвідчують повідомлення в пресі за кожен переможний бій боксери в залежності від статусу поєдинку отримували від 500 до 3 тис райхсмарок [9]. Однак були й такі, що йшли з метою продовжувати тренування, інші з

цікавості. Знаходили певну розраду у спортивних змаганнях і вболівальники, відвідуючи такі заходи вони, на деякий час могли відволіктися від проблем тогочасного життя.

Спортивні змагання в окупованій Одесі варто розділяти на міжнародні і місцеві. До перших відносяться футбольні, боксерські поєдинки, а також відкритий чемпіонат міста із французької боротьби. Саме в цих видах спорту українцям протистояли солдати різних військових частин, що дислокувалися в місті. Судячи з повідомлень у пресі вони носили виключно товариський характер. Жодних репресій до тих, хто перемагав німців чи румун не було застосовано. У свою чергу змагання на місцевому рівні мали статус різних кубкових турнірів, чемпіонатів тощо.

Значних успіхів у Південній Пальмірі на той час досягнули в боксі та футболі. Популярності цим видам спорту додавала широка рекламна кампанія в пресі. В результаті, як відмічала «Одесская газета»: «На наших очах одесити перетворилися в боксерів. Про боксерів розмовляють, про бокс пишуть, нишпорять в бібліотеках і шукають матеріали з історії боксу» [10]. Апогеєм розвитку боксу в місті був 1943 рік у ньому відбулося найбільше боксерських боїв.

Загалом не тільки завдяки рекламі вдалося досягти успіху. Головну роль у цьому відіграла, наявність необхідної інфраструктури в місті, а також присутність відомих у довоєнний час спортсменів, на яких по-суті і ходив глядач. Серед боксерів такими були: О. Загорюйченко, Г. Астремський, Ю. Натоптаний, М. Шкапін, М. Піткевич, Бондаренко. Загалом на початок 1944 року в місті налічувалося 60 майстрів «шкіряної рукавички» з них 30 регулярно виходили на ринг [11]. Серед футболістів: Шульдер, І. Борисович, А. Зубрицький, М. Калашников, Гудименко, Л. Орехов, О. Брагін [12].

В Одесі існувало три платні боксерські клуби. У спортзалі на вул. Ланжеронівській, 24 функціонував клуб «Буг» (любительський), тренував Г. Астремський (плата за навчання 10 марок у місяць). Створений у вересні 1943 р. за ініціативою відомого спортсмена Стефана Ветцера і при підтримці супердиректора пропаганди Памфілова. Заняття тут проводилися двічі на тиждень у середу і суботу о 17 годині вечора. У вівторок і четвер у той же час, проводилися тренування серед працівників залізничної дороги. Для них заняття проводилися безкоштовно (за рахунок спортивного товариства «Рapid») у спортзалі по вул. Пушкінській, 49.

Клуб «Атлетік» – (тренер М. Натоптаний) організований 17 вересня 1943 р. за адресою Ланжеронівська, 26 і «Вікторія» – тренер Загоруйченко. На початку 1944 року, на основі двох останніх виник професійний боксерський клуб «Ринг», який викликав найбільшу зацікавленість у любителів спорту.

Окрім боксерських клубів функціонувало, ще сім футбольних команд: «Глорія-Форд», дві збірні Одеси (перша і друга), «Вікторія», «Буг», «Рapid», «Венус» (вважалася другою командою «Вікторії»). Вперше про відновлення футболу в Одесі заговорили 28 грудня 1941 р., коли в редакції «Одесской газеты» відбулися збори провідних футболістів. Серед присутніх були відомі майстри: І. Борисович, О. Брагін, А. Зубрицький, М. Калашніков, Л. Орехов, М. Хижніков та тренер О. Штрауб. Спортсменів на розмову запросила редакція газети і керівник спортивного відділу муніципалітету Старовірський. На засіданні окреслили принципи роботи професійних команд, організацію майбутніх змагань, погодили тренувальний процес (систематичні тренування мали розпочатися з 15 січня 1942 р. у спортивному залі «Буревісник»). Всі присутні погодилися із запропонованим [13].

Керівництво футбольних команд рідко організовувало між собою поєдинки зосереджуючись в основному на протистояннях із командами дохід від яких був набагато вищий ніж від українських, а саме: Молдови, Румунії та німецьких військових частин. Правда, в 1942 р. було декілька спроб організувати кубкові турніри і чемпіонат міста.

Так, влітку спортивні керівники організували змагання на першість міста та кубковий турнір Відділу міністерства пропаганди Одеси (7 червня 1942 р.). Перемогу в турнірі святкувала збірна військових, обігравши по черзі всіх суперників. «Глорію-Форд» із рахунком 2:0, «Буг» – 2:0 і «Вікторію» – 1:0 [14]. У травні 1943 року на стадіоні «Вікторія» (до війни «Спартак») відбувся ще один блиц-турнір, тепер уже на кубок «Одесской газеты». В якому прийняли участь шість команд: «Молдова», «Трансністрія», «Вікторія», «Венус», ЧФР (румунські залізничники), Збірна військових німецьких частин. У фінал вийшли «Вікторія» та «Молдова». Поєдинок як повідомляла місцева газета «Молва» з перших хвилин був дуже напружений. Основний і додатковий час закінчився в нічию – 1:1. Виходячи із цього суддівська колегія вирішила провести 23 травня 1943 р. додатковий матч [15], але в день зустрічі команда «Молдови» через відсутність повного складу відмовилася грати.

За період румунської окупації Південної Пальміри в місті відбулося 25 (дану цифру ми отримали детально вивчивши тогочасні повідомлення преси. Однак число поєдинків може збільшуватися в силу того, що значна кількість газетних номерів в опрацьованих зшитках відсутня) міжнародних футбольних поєдинків. Із них у 13-х перемогу святкували одесити, 11 разів перемагали окупанти і 1 гра завершилася в нічию.

В літку 1942 р. одеські футболісти відвідали Бухарест, де зіграли два матчі: один із національною збіроною Румунії, інший – із командою «Венус». Правда, закордонний вояж

українських футболістів закінчився не вдало, одесити двічі програли – 3:0 і 6:3.

За короткій час перебування одеської команди в Бухаресті, місцевим вболівальникам настільки сподобалася гра деяких українських футболістів, що вони встигли навіть нагородити їх відповідними прізвиськами. Так, Л. Орехова, який вразив всіх своєю чудовою технікою, румуни прозвали «маленьким демоном», а його колегу О. Брагіна, за добру гру в захисті – «жандармом» [16].

У свою чергу в боксі із грудня 1943 р. по квітень 1944 р. на арені місцевого цирку відбулося 16 міжнародних поєдинків. 7 боїв (3 нокаутом) виграли одеські спортсмени, 5 (2 нокаутом) окупанти і 4 завершилися внічию.

У січні 1944 р. в Одесі румунським спортивним керівництвом з ініціативи дирекції одеського цирку було також проведено відкритий чемпіонат міста з французької боротьби. Власне за результатами цього турніру визначалися і чемпіон «Трансністрії». Більше в жодному місті окупованої України такі змагання не проводилися.

Відкриття турніру відбулося 19 січня 1944 р. і викликало серед любителів спорту велику зацікавленість. У змаганнях взяли участь ряд відомих борців міжнародного класу І. Крутц¹, Бушель, Праговск, а також: Бугаєнко, Коньков, Чудін, Кара-Юсуф, Ельбрус, Риндо, А. Карпінський (майстер спорту), Массуатті, Кастронов, Видний, Донській.

У рамках чемпіонату до Одеси на запрошення румунського спортивного керівництва навіть приїздив із Бухаресту відомий у світі румунський борець Жан Драгічану. В 1940 році йому було присвоєно звання чемпіона Індії і Європи. В ході своїх гастролей він зустрівся з найкращими борцями, що приймали участь у відкритому чемпіонаті міста, і в усіх переміг. Єдиним борцем, що виявився гідним суперником для Драгічану був І. Круц. Схватка двох спортсменів завершилася в нічию [17].

Чемпіоном Одеси і одночасно «Трансністрії» на закритті турніру 7 березня 1944 р. було проголошено Івана Круца. Провівши під час змагань біля 30 схваток, він не потерпів жодної поразки.

Початок часткового відновлення шахів у «Трансністрії» поклала стаття «Шахмати», що з'явилася на початку грудня 1942 р. в газеті «Молва». Автори опусу зосередили увагу на тому, що гра в шахи «відіграли велику роль у формуванні гігантів світового інтелекту, зробила благодійний вплив на розумовий розвиток людства в цілому», тому, виходячи із цього відмічали, що «недооцінка такого могутнього фактору, не може мати місце, особливо тепер, в період створення нової культури» [18]. Відмітивши факт зосередження в Одесі чималої кількості шахістів автори статті пропонували відкрити

в місті шаховий клуб, фінансування якого на організаційному етапі мав взяти міський муніципалітет, а згодом, члени клубу, своїми щомісячними грошовими вкладками.

Варто зазначити, що публікація мала результат, буквально через тиждень у місті було проведено турнір на першість Одеси. Призові місця здобули Грищенко, Коваль, Палавандов [19]. Після завершення змагань у місцевій пресі з'явилася інформація, що Румунська шахова федерація виявила бажання провести міжнародний матч між спортсменами Бухареста та Одеси.

«Шахісти Одеси з особливою вдячністю зустріли це рішення Румунської шахової федерації і приступили до формування команди», – писала «Одесская газета» у грудні 1942 року [19]. Планувалося, що в команду увійдуть найкращі гросмейстери міста – Коваль, Грищенко, Білодід, Руссо, Шостацький, Травкін. 13 грудня 1942 р. в ресторані «Северный» було навіть організовано невеличкий турнір із метою розподілу дощок у команді. Його проведення було заплановано на 24 січня 1943 р. – день об'єднання князівств Румунії. Однак, дані, що могли б затвердити факт проведення товариського матчу Одеси та Бухареста не вдалося відшукати.

В 1942 р. в місті також діяла навчальна група з волейболу [20] та п'ять баскетбольних команд («Вікторія», «Дачія», «Глорія» ОКФ і команда університету), які з 6 грудня 1942 р. мали розіграти першість міста [21]. Проте факт проведення турніру згодом не засвідчила жодна підкупаційна газета. Натомість між даними колективами часто проводилися товариські зустрічі. Так, 30 серпня 1942 р. на баскетбольному майданчику на вул. В. Арнаутській зустрічалися команди «Вікторія» та «Глорія».

Одеська преса також, повідомляла, що керівництво спортивного товариства «Вікторія» проводило в 1942 р. переговори із баскетбольними командами Румунії на предмет організації двох товариських зустрічей.

Легку атлетику в Одесі представляли декілька секцій у місцевих спортивних товариствах. У документах і пресі не згадується про проведення місцевою владою жодних регіональних чемпіонатів. Відомо тільки, що в липні 1942 р. у місті на стадіоні товариства «Вікторія» було проведено міські легкоатлетичні змагання. Особливістю яких стала участь у них представників німецької армії, чого не практикували у РКУ і дистрикті «Галичина». Так, дистанцію в 100 м виграв одесит Казаковський із результатом 11,9 сек., а друге і третє місця зайняли німці Нейнгольд (12,3 сек.) і Рейнгольд (12,3 сек.) [22].

Німецькі і румунські військові брали участь у легкоатлетичних змаганнях на першість Одеси 5-6 вересня 1942 р. В одному з рекламних повідомлень відмічалось, що «передбачене спортивне змагання буде великим спортивним святом, так як в ньому

приймуть участь дві збірні команди, складені із кращих спортсменів румунського і німецького гарнізону» [23]. В програмі змагань значився біг на дистанції в 100, 400, 1000, 3000 м, та метання диска, списа, штовхання ядра і стрибки у довжину.

Планувалося в серпні 194 р. проведення в Одесі товариської зустрічі між спортсменами Південної Пальміри та молдавського міста Тирасполь [24]. Відомий факт поїздки у 1942 р. одеського легкоатлета Старовірського разом із футбольною командою до столиці Румунії, де планувалося його участь у змаганнях із бігу на 800 і 1000 метрів [25].

При спортклубі «Атлетик» у грудні 1943 р. під керівництвом Г. Черкасова відкрилася школа джиу-джитсу. В заклад приймалися бажаючі від 14 років і старше. Фізична підготовка при наборі ролі не відігравала. Курс навчання проводився трьома циклами: основний, повний і вищий. Відповідно від циклу керівництвом пропонувалося і оплата за навчання – 15, 20 і 25 марок на місяць. Бажаючі записатися відразу на всі три цикли отримували 10% знижку. В рекламних проспектах наголошувалося, що головним завданням школи було прагнення навчити учнів самозахисту [26].

Окрім джиу-джитсу в Одесі функціонували школа з фехтування, в якій проходили систематичні тренування в понеділок, четвер і суботу та гурток із важкої атлетики. Навчання у школі фехтування, як і в усіх інших спортивних школах міста було платним – 10 марок на місяць. Спортсмени займалися у спортзалі на вул. Ланжеронівській. Як зазначала преса, певних успіхів у навчанні тут досягнули студентки міської консерваторії Добровольська і Гераліматю, студентка Одеського університету Жмак, студентка медичної школи Домбик, режисер дитячого театру Іванов і Задорожний. Заклад повністю був забезпечений всім необхідним інвентарем (маски, рапіри, нагрудний захист) [27].

Відносно секції важкої атлетики, тут спортсмени також займалися тричі на тиждень – понеділок, четвер і суботу. Враховуючи специфіку даного виду спорту тренування в залі проходили під постійним наглядом лікарів. Керував секцією Г. Черкасов, який відмічав, що тут займаються не тільки фізично сильні люди, але й ті, хто хоче досягти різностороннього фізичного розвитку. Для відвідувачів навіть були певні заохочення. Так, від сплати за навчання адміністрація звільняла спортсменів, що могли без проблем підняти над головою штангу вагою в 100 кг [28].

Були спроби відновити спорт і серед студентської молоді. Так, у жовтні 1943 р. керівництво Одеського університету на одному із своїх засідань одноголосно постановило організувати на базі закладу студентський спортивний клуб і звернулося до міського муніципалітету передати в їх власність колишній спортзал по вул. Херсонській, 29 [29].

Також у місті існували молодіжні футбольні команди «Дачія» та «Вікторія», в німецькому жіночому ліцеї існувала гімнастична команда.

Окремі спортсмени в Одесі мали відношення і до підпільних організацій. Так, боксер О. Загоруйченко був пов'язаний з українськими націоналістами міста. Він завжди виходив на місцевий рингу у трусах із зображенням національного герба – тризуба [30]. Із радянськими підпільниками мали контакти борець Іван Круц та боксер Микола Шкапін. Перший, поряд із своїми виступами на арені одеського та миколаївського цирків допомагав одній із міських підпільних груп, що проводила свої зустрічі в приміщенні одеського цирку, передаючи їй різну інформацію почуту в розмовах із німецькими та румунськими військовими. Коли борець виїздив із міста на гастролі, то виконував роль зв'язкового через нього передавалася необхідна інформація в інші регіони Одещини [31]. Другий, повернувшись до Одеси в 194 р. із Джанкойського табору для військовополонених влаштувавшись на роботу налагодив контакт із підпільниками з Близьких Мельниць і неодноразово виконував їх завдання [32, 39].

Отже, як видно із наведеного матеріалу спорт в окупованій Одесі розвивався в силу можливостей. Окрім оздоровлення він виконував і ряд інших функцій: політичну, пропагандистську, культурницьку, психологічну. Характерною відмінність спорту «Трансністрії» від інших регіонів України була його комерціалізація, що давала можливість не тільки збагачуватися румунській владі, а й отримувати місцевим спортсменам такий необхідний, на той час, додатковий заробіток.

Джерела та література

1. Михайлуца М. Державно-церковні стосунки на Півдні України в роки Другої світової війни: обриси української історіографії (на рубежі тисячоліть) / Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Одеса, 26 жовтня 2007. – С. 46–52.;
2. Михайлуца М. Пастирсько-побутове життя духіництва у період окупації півдня України 1941–1944 р. / Південний Захід Одесика. Історико-краєзнавчий науковий альманах. Випуск 7. – Одеса, 2009. – С. 207–223.;
3. Михайлуца М. Соціально-економічні аспекти буденного життя православного кліру в Трансністрії. 1941–1944 рр. // Сторінки воєнної історії: Зб. наук. статей / НАН України. Ін-т історії України. – К., 2006. – Вип. 10. Част. I. – С. 413–425.;
4. Михайлуца М. Реституція православних культових споруд у Губернаторстві «Трансністрія» (1941–1944 р.) // Сторінки воєнної історії: Зб. наук. статей / НАН України. Ін-т історії України. – К., 2008. – Вип. 11. – С. 130–139.;

5. Кязимова Г. Деякі аспекти освітянської політики румунської влади на території «Трансїстрії» (1941–1944 рр.) / Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Одеса, 26 жотня 2007. – С. 37–41.;

6. Щетніков В. Економічна складова румуно-німецької присутності в «Трансїстрії» 1941–1944 рр. // Сторінки воєнної історії: Зб. наук. статей / НАН України. Ін-т історії України. – К., 2012. – Вип. 15. – С. 173–189.;

7. Вінцковський Т. Організація системи пропаганди ОУН на території Трансїстрії // Сторінки воєнної історії: Зб. наук. статей / НАН України. Ін-т історії України. – К., 2009. – Вип. 12. – С. 249–255.;

8. Вінцковський Т., Кязимова Г., Михайлуца М., Щетніков В. Окупаційний режим в губернаторстві «Трансїстрія» / Україна в Другій світовій війні: погляд з ХХІ століття. Історичні нариси у двох книгах. Книга перша. – К. 2010. – С. 413–446.

2. Молва (Одесса). – 1943. – 23 янвря.

3. Одесская газета (Одесса). – 1943. – 16 сентября.

4. Одесская газета (Одесса). – 1944. – 15 февряля.

5. Одесская газета (Одесса). – 1942. – 2 декабря.

6. Одесская газета (Одесса). – 1943. – 21 мая.

7. Буг (Одесса). – 1943. – 27 октября.

8. Особистий архів автора. Аудіо запис розмови з К. Прохоровичем 22 січня 2008 р.

9. Молва (Одесса). – 1943. – 22 декабря.

10. Одесска газета (Одесса). – 1943. – 23 октября.

11. Молва (Одесса). – 1944. – 18 февряля.

12. Одесская газета (Одесса). – 1942. – 14 июля.

13. Одесская газета (Одесса). – 1943. – 7 июня.

14. Одесская газета (Одесса). – 1941. – 31 грудня.

15. Молва (Одесса). – 1943. – 23 мая.

16. Одесская газета (Одесса). – 1942. – 1 июля.

17. Молва (Одесса). – 1944. – 5 марта.

18. Молва (Одесса). – 1942. – 2 декабря.

19. Одесская газета (Одесса). – 1942. – 14 декабря.

20. Одесская газета (Одесса). – 1942. – 5 апреля.

21. Одесская газета (Одесса). – 1942. – 29 ноября.

22. Одесская газета (Одесса). – 1942. – 4 июля.

23. Одесская газета (Одесса). – 1942. – 25 августа.

24. Молва (Одесса). – 1943. – 25 августа.

25. Одесская газета (Одесса). – 1942. – 16 июня.

26. Одесская газета (Одесса). – 1943. – 1 декабря.

27. Одесская газета (Одесса). – 1944. – 27 янвря.

28. Одесская газета (Одесса). – 1944. – 4 марта.

29. Молва (Одесса). – 1943. – 10 октября.

30. Молва (Одесса). – 1943. – 9 августа.

31. Піддубний С. Невідомий Іван Круц // <http://www.personal-plus.net/277/3403.html>.

32. Кретов Г. На ринг приглашаются... Рассказы об одесских боксерах и истории бокса на Одессине. – Одесса, 2002.

Аннотация

В статье на материалах подоккупационной прессы Южной Пальмиры исследовано возрождение разных видов спорта. на примере Одессы показано отличия спортивной жизни «Транснистрии» от других оккупационных административно-территориальных образований Украины.

Ключевые слова: Одесса, спорт, спортсмены, оккупация, румыны, немцы, военные, «Транснистрия».

Annotation

The sport in occupied Odessa Romanian 1941–1944 years.

In the article on the press materials podokkupatsionnoy South Palmyra revival investigated different sports. Shown by the example of Odessa differences sporting life "Transnistria" from other occupying administrative and territorial units of Ukraine.

Key words: Odessa, sports, athletes, occupation, rumuny, Germans, military, "Transnistria".

**Іван Ковальчук
(Житомир)**

ОСВІТНІЙ АСПЕКТ ДІЯЛЬНОСТІ ОБОХ ОУН НА ЖИТОМИРЩИНІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ 1941 РОКУ

У статті висвітлюється прихід похідних груп ОУН на Житомирщину, освоєння їх членами території і створення власних мереж. Основна увага акцентована на заходах українських націоналістів в освітній сфері регіону і персоніфікації кадрів місцевих українських допоміжних органів влади, які стали членами ОУН і працювали над реалізацією її програмних завдань.

Ключові слова: Житомирщина, освітня сфера, ОУН, похідні групи.

Початок Другої світової війни у середовищі українських самостійницьких сил ознаменувався організаційним поживаленням і розробкою конкретних планів подальшої